

تأثیر جنگ‌های ایران و روسیه بر اقتصاد ایران

(از عهدنامه گلستان تا انقلاب مشروطیت)

فاطمه روحی

المشارت آویدا

www.ketab.ir

سرشناسه: روحی، فاطمه، ۱۳۵۲

عنوان و نام پدیدآور: تاثیر جنگ‌های ایران و روسیه بر اقتصاد ایران (از عهدنامه گلستان تا انقلاب مشروطه)، فاطمه روحی

مشخصات نشر: ساری، آویدا، ۱۳۹۵

مشخصات ظاهری: ۱۵۵ ص

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۰۰۲-۶۴-۳

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: ایران -- تاریخ -- قاجاریان، ۱۱۹۳ - ۱۳۴۴ ق. -- جنگ با روسیه، ۱۲۱۸ - ۱۲۴۳ ق. -- اوضاع اقتصادی

موضوع: Iran -- History -- Qajars, 1779 - 1925 -- War with Russia, 1803 - 1828 -- Economic conditions

موضوع: ایران -- روابط خارجی - روسیه

موضوع: Russia - Iran -- Foreign relations

موضوع: روسیه -- روابط خارجی - ایران

موضوع: Russia -- Foreign relations - Iran

موضوع: ایران - اوضاع اقتصادی -- قرن ۱۳ - ۱۴ ق.

موضوع: Iran -- Economic conditions -- 19th century

رده بندی کنگره: DS۱۳۹۵۱۳۵۱/۹ت۲

رده بندی دیویی: ۰۷۴/۹۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۴۲۳۰۳۸۶

انتشارات آویدا

شمارگان: ۱۰۰۰

نوبت و سال چاپ: نخست - ۱۳۹۵

مازندران - ساری

۰۱۱-۳۳۲۹۷۷۶۷

فهرست

۸.....	مقدمه
۱۷.....	فصل اول
۱۹.....	بررسی منابع
۲۵.....	فصل دوم
۲۷.....	تأسیس سلسله قاجاریه
۲۹.....	سلطنت آقا محمدخان
۳۱.....	سلطنت فتحعلی شاه
۳۳.....	اهمیت اقتصادی ایران از دیدگاه روسیه
۳۴.....	دوره اول جنگ های و روسیه
۳۵.....	عهدنامه گلستان
۳۷.....	فصل سوم
۳۹.....	روابط ایران و روسیه در فاصله دو جنگ (از ۱۲۲۸ تا ۱۲۴۱ ق.)
۴۱.....	جنگ دوم ایران و روسیه (از ۱۲۴۱ تا ۱۲۴۲ ه ق.)
۴۶.....	قتل گریبایدف
۴۸.....	روابط ایران و روسیه پس از عهد نامه ترکمانچای
۵۱.....	سلطنت محمد شاه (۱۲۶۴ تا ۱۲۵۰ ه ق.)
۵۴.....	صدارت حاجی میرزا آقاسی (۱۲۶۴ تا ۱۲۵۱ ه ق.)
۶۳.....	سلطنت ناصرالدین شاه (۱۳۱۳ تا ۱۲۶۴ ه ق.)
۶۶.....	صنایع کارخانه ها

۷۰.....	معادن.....
۷۵.....	عزل و قتل امیرکبیر.....
۷۷.....	فصل چهارم.....
	روابط ایران در دوره صدارت میرزا آقاخان نوری تا صدارت سپهسالار
۷۹.....	(۱۲۶۸ تا ۱۲۷۵ ه ق).....
۸۳.....	میرزا حسین خان سپهسالار.....
۸۵.....	امتیاز رور.....
۸۷.....	عزل میرزا حسین خان سپهسالار.....
۹۳.....	شیلات.....
۹۵.....	ایجاد قزاقخانه در ایران.....
۹۷.....	فصل پنجم.....
۹۹.....	اوضاع اقتصادی ایران از (۱۲۸۸ تا ۱۳۰۷ ه ق).....
۱۰۳.....	صدارت میرزا علی اصغر خان امین السطرا در دوره ناصرالدین شاه.....
۱۰۸.....	سفر سوم ناصرالدین شاه به اروپا.....
۱۱۱.....	بانک استقراضی روس.....
۱۲۵.....	قتل ناصرالدین شاه.....
۱۲۸.....	سلطنت مظفرالدین شاه (۱۳۲۴ تا ۱۳۱۳ ه ق).....
۱۳۰.....	صدارت امین الدوله.....
۱۳۳.....	علل عزل امین الدوله.....
۱۳۵.....	صدارت مجدد علی اصغر خان امین السلطان.....
۱۴۰.....	صدارت عین الدوله.....
۱۴۱.....	جنگ روس و ژاپن.....

- روابط ایران و روسیه از صدارت امین المطان تا انقلاب مشروطیت..... ۱۴۳
- عوامل اقتصادی انقلاب مشروطیت..... ۱۴۶
- منابع و مآخذ..... ۱۴۹

مقدمه

مناسبات ایران و روسیه دارای ریشه‌های عمیق تاریخی است. روسیه به دلیل گستردگی زیاد در عرض جغرافیایی و نداشتن راه آبی دریاهای آزاد^۱ همیشه دچار مشکلاتی در زمینه ارتباط تجاری و اقتصادی بوده است و برای حل این مشکلات سعی نموده با حمله‌ی نظامی به کشورهای همسایه به این راه‌ها دست یابد و در این رابطه نزدیکی جغرافیایی ایران؛ روسیه موجب تشدید این سیاست غاصبانه و تجاوزکارانه روس‌ها نسبت به همسایه ضعیف خود گردیده است. همچنین طول مرزهای ۲۵۰۰ کیلومتری ایران و روس و وجود مناطق حاصلخیز و پربرکت در شمال ایران و اطراف دریای خزر و ایجاد شبکه راه‌آهن در قفقاز توسط روس‌ها نیز مزید بر علل دیگر بوده است.

اولین رابطه ایران و روسیه با زمان حکومت ایگور در کیف می‌رسد که اقتصاد تجاری آن بیشتر بر مبنای تجارت است و سیارات متکی بوده است.

ایگور برای این که بتواند بدون واسطه غزرها^۲ با مناطق مسلمان‌نشین آسیای مرکزی روابط تجاری داشته باشد و همچنین بازار مناسبی در این مناطق به دست آورد تصمیم گرفت به مناطق شمالی ایران حمله نموده و با تصرف این مناطق راهی به آسیای مرکزی باز نماید ولی در این امر موفق نشد و جان خود را بر از دست داد بعد از ایگور به‌دلیل ضعف حاکمان کیف این امر به تحقق نپیوست و در اثر حمله عنوان به شهر کیف که به عنوان اولین مرکز سیاسی روسیه محسوب می‌شود در سال ۱۲۴۰ میلادی نابود گردید، روسیه نیز چون آسیای مرکزی و قفقاز طعم هجوم مغول را چشید.

تصمیم برای حمله به غرب و رفتن به جنوب اروپا در سال ۱۲۳۲ میلادی در قورلیتای (مجمع) امیران مغول در قره قورم اتخاذ شد.

^۱ در شمال روسیه رودخانه‌هایی وجود دارد، اما به دلیل این که در اغلب اوقات سال منجمد می‌باشد قابل کشتی‌رانی و استفاده برای این کشور نیستند.

رهبری این لشکرکشی را باتوخان پسر جوجی بر عهده داشت. باتوخان فتوحات خود را در روسیه آغاز نمود و این فتوحات را در شمال شرقی روسیه تکمیل کرد و در سال ۱۲۳۹ میلادی با سپاهیان مغول به سمت شرق روسیه رفتند و در دشت های ولگای سفلی اسکان یافتند و دولتی را بنا نهادند بنام اردوی زرین (قرل اردو) که شهر سارای پایتخت آن بود. مغولان با فتح نووگورود تمام روسیه را فتح کردند.

در زمان حکومت مغولان بر روسیه، آنان محدودیت های سختی برای پیوندهای اقتصادی و سیاسی داشتند و حتی با کشورهای غرب برقرار نمودند^۱.

در دوره های بعدی مسکو مورد توجه شاهزادگان روسی قرار گرفت و آن را به عنوان مرکز حکومت انتخاب نمودند. از آن پس این شهر از رونق تجاری و اقتصادی بالایی برخوردار شد و آن هم به دلیل این نمودن سیاست درست حاکمان این شهر بود که امنیت لازم را برای تجارت برقرار آوردند. کم کم این شهر خود را آماده کرد تا به صورت یک حکومت قدرتمند در آسیای مرکزی ظاهر شود و این امر در زمان حکومت ایوان چهارم، (مخوف) تحقق گرفت.

ایوان چهارم بعد از حل مشکلات داخلی، درصدد به رشد بازار تجاری و رونق اقتصادی مسکو برآمد او برای رسیدن به این هدف تصمیم گرفت خانشین های غازان و آستراخان (حاجی طرخان) را که بزرگترین دشمنان روسیه مسکو بودند نابود کند، زیرا با وجود روابط تجاری این دو خانشین با مسکو باز هم مانع می ماند که روس ها از رود ولگا برای تجارت با آسیای مرکزی و قفقاز و به خصوص ایران استفاده نمایند و به همین دلیل بعد از نبردها متوالی که با آنان نمود راه ولگا به خزر را باز نمود تا از این طریق کالاهای مسکو را به دریا برساند و در دنیای اسلام بازار مناسبی برای خود به

^۱ کالسیفوف، د. پ. و دیگران، تاریخ روسیه شوروی، ترجمه ح. کامران، ج اول (تهران، انتشارات بیگوند، ۱۳۶۱) ج اول صص ۷۷ - ۷۶

دست آورد. از این زمان به بعد است که باب ارتباط گشوده می‌شود و رفته‌رفته توسعه و ترقی آن به جایی می‌رسد که در زمان شاه ظهاسب اول دومین سلطان صفوی، ایوان چهارم و الیزابت ملکه انگلستان، آنتونی جنکینسن تاجر انگلیسی را که در مسکو تجارت می‌کرد به ایران اعزام می‌نماید تا اجازه مسافرت در ایران را دریافت کند و در نتیجه دایره تجارت بین روس و انگلیس و ایران وسعت یابد.^۱ در سال ۱۶۱۸ میلادی آلکسی تزار مسکو شاهزاده باریاتینسکی را به عنوان سفیر به ایران اعزام کرد از آن زمان به بعد روابط دو ستان این دو کشور رو به توسعه گذاشت در نتیجه روس‌ها در سال ۱۶۶۴ میلادی حق تجارت آزاد و معافیت از مالیات و عوارض گمرکی در تمامی خاک ایران را به دست آوردند و روسیه علاوه بر مواد خام که به خیه، بخارا و ایران می‌فروخت کالاهای صنعتی را به غیر از اجناس اروپای غربی را نیز به آن نواحی صادر می‌کرد و ابرایشم، فرش و دیگر کالاهای تزئینی را از آسیای مرکزی می‌خرید.^۲

بعد از مرگ آلکسی تا روی کار آمدن پتر در سال ۱۶۸۹ میلادی اوضاع روسیه آشفته می‌گردد. پتر در سال ۱۶۸۹ میلادی به ساختن می‌رسد و به ساماندهی اوضاع روسیه می‌پردازد. او برای رسیدن به یک اقتصاد تجاری را به دست آوردن راه‌های تجاری غرب و شرق تلاش فراوان می‌نماید دریای بالتیک را متعلق می‌شود و راه دریای غرب را به روی روسیه باز می‌کند تنها ناکامی او در راه رسیدن به دریای سیاه است آن هم به دلیل وجود امپراتوری عثمانی است که در این زمان کشوری قوی و مقتدر است. وی در سال ۱۷۱۷ میلادی بکووتیز را مأمور کرد که راه‌های سابق را بخون را رسیدگی کند و در سال ۱۷۱۸ میلادی فرمانی صادر و تجارت همه خارجی‌ها را در داخل قلمرو

^۱ احسان معذی، نجفقلی، تاریخ روابط سیاسی ایران با دنیا، ج اول (تهران، انتشارات نشر علم، ۱۳۶۶) ص ۳۳۸

^۲ کالیسوف، دپ و دیگران، تاریخ روسیه شوروی، ج اول، ص ۱۶۹

خود آزاد کرد. علاقه پتر نسبت به نوزائی بازرگانی و صنعتی روسیه و به دست آوردن جاده ترانزیتی، هند و اروپا از طریق ایران^۱ باعث گردید تا وی به اندیشه تسخیر ایران بیفتد. لذا به یکی از افسران جوان خود به نام آرتمی ولینسکی فرمان داد که به ایران سفر کند و اطلاعاتی سیاسی اقتصادی، نظامی در مورد این کشور کسب نماید. پس از بازگشت او به روسیه وی به تزار گزارش داد که ایران دچار هرج و مرج و بی‌نظمی می‌باشد و توصیه کرد این زمان بهترین فرصت برای حمله به ایران می‌باشد^۲. در نتیجه پتر از این موقعیت استفاده کرد و به مناطق شمالی ایران حمله نمود. و در سال ۱۷۲۳ میلادی طبق معاهده نین پت زبورگ سرزمین‌های در بند، باکو و تمام مناطق غرب و جنوب دریای خزر، ایالت گیلان، مازندران و استرآباد به روسیه واگذار گردید. کرزن دلیل عمده‌ی وی را از حمله به ایران چنین بیان می‌کند: تجارت ابریشم گیلان از جمله مسائل تجاری بود که توجه وی را به آن حدود معطوف داشت. ضمناً او سعی کرد که کار کشتی‌رانی را در بحر خزر کاپیتان انگلس به نام بروس که او را مأمور بررسی سواحل این دیار کرده بود توسعه دهد^۳.

با وجود سیاست پتر نسبت به ایران تجار روسی به تجارت خود با ایران مشغول بودند و پوست سنجاب، قاقم، سمور و علاوه بر این کهربا، سرب، فولاد و آهن و مس، سرب وارد می‌کردند و از ایران ابریشم خام خریداری می‌شد. دلیل عمده تیر برای حمله به ایران این بود که چون روسیه خود دارای منابع مواد خام برای توسعه صنایع از جمله صنایع نساجی نبود مجبور بود پنبه ابریشم خام و پشم را از خارج وارد نماید و این

^۱ عیسوی، چالز، تاریخ اقتصادی ایران (۱۳۳۲ - ۱۲۱۵ هجری قمری)

^۲ پاولویچ، م، ایرانسکی، س تریا - انقلاب مشروطیت ایران، ترجمه م. هوشیار، چ اول، تهران - نشر رودکی، ۱۳۳۷، ص ۷۴

^۳ کرزن، جرج، ن ایران و قضیه ایران، ترجمه غلامعلی وحید مازندرانی، چ ۴، (تهران، انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۷۳) ج دوم، ص ۶۴۴

اقدام عمدتاً از ایران تهیه می‌شد و الحاق اراضی حوزه دریای خزر به روسیه باعث می‌شد تا روسیه با کشورهای شرقی و از همه مهمتر با هندوستان ارتباط برقرار نماید و راه تجارتی دریای خزر - ولگا را واسطه‌ی بازرگانی بین خاور و اروپا قرار دهد.

دولت روسیه با اقدامات پترکبیر به راه رشد و ترقی صنعتی گام نهاد و در نتیجه احتیاج به قلمرو جدید و بازار فروش امتعه و روابط تجاری با کشورهای آسیایی بخصوص ایران شدیداً از طرف آن دولت تعقیب می‌گردید. بعد از مرگ پتر در روسیه وروی کار آمدن نیکلای اول شاه در ایران به دلیل ضعف حکومت روسیه ایران موفق شد در سال ۱۷۲۹ میلادی طبق معاهده‌ی رشت سرزمین‌های از دست رفته را دوباره باز پس گیرد.^۱

در زمان کریم خان با وجود جنگ‌های داخلی در ایران، روسیه مناسبات تجاری خود را با کشور ما قطع نکرد و در سال ۱۷۵۲ میلادی در استراخان شرکتی تأسیس نمود که عمدتاً به امور حمل و نقل^۲ بین دو کشور ایران و روسیه اشتغال داشت.^۳

در زمان کاترین دوم برای به دست آوردن راه‌های تجاری و آب‌های آزاد، روسیه سعی نمود کم کم به مرزهای قفقاز نزدیک شده و طرح یک حمله‌ی وسیع برای تصرف ایران را با استفاده از هرج و مرج که در اثر جنگ‌های داخلی در ایران بوجود آمده بود پی‌ریزی نماید.

مسئله تحت‌الحمایگی گرجستان و تابعیت این کشور از روسیه توسط حکام این منطقه نیز بهترین فرصت را در اختیار روسیه قرار داد تا بخشی از سرزمین ایران را جدا نماید تا از این طریق سپاهیان روسیه به مرزهای ایران نزدیک شوند، ولی با مرگ کاترین در سال ۱۷۹۶ میلادی و کار آمدن پل اول جانشین وی که روش مسالمت‌آمیزی را برای پیشبرد اهداف روسیه مناسب می‌دید نیروهای روسی از مرزهای ایران فراخوانده شدند

^۱ عیسوی، چالز، همان منبع، صص ۲۲۱-۲۲۰

^۲ عبدالله یف، فتح اله، گوشه‌ای از مناسبات روسیه و ایران در آغاز قرن ۱۹ میلادی، ترجمه

غلامحسین متین، (تهران انتشارات ستاره ۱۳۳۶) ص ۳۸

و اهداف کاترین عملی نگردید. سیاست پل اول گرایش به سمت فرانسه و دشمنی با انگلستان بود. او حتی صادرات خود به آن کشور را ممنوع اعلام نمود همین روش او باعث شد تا در سال ۱۸۰۱ میلادی بهوسیله‌ی اشراف طرفدار انگلستان به قتل برسد.^۱ تجارت ایران با کشورهای اروپایی به طور گسترده‌ای صورت می‌گرفت خصوصاً با صدور ابریشم ایران ولی هم‌زمان با روی کار آمدن قاجاریه در ایران اقتصاد تجاری در اروپا تبدیل به اقتصاد صنعتی گردیده بود و همین امر باعث بروز رقابت بین کشورهای اروپایی برای دست آوردن منبع مواد خام و بازار فروش در ایران گردید. تجارت با سرزمین‌های آسیا و از جمله کشور ایران برای روسیه دارای اهمیت فراوان بود زیرا ایران ابریشم خام، پنبه، چرم، مواد رنگی و کالاهای دیگر مورد نیاز روسیه را تأمین می‌نمود و روسیه نیز کالاهای خود را جمله پوست و فرآورده‌های فلزی خصوصاً آهنی و مسی و نیز مصنوعات کتانی و مانت به آسیا خصوصاً ایران صادر می‌کرد.^۲ با توجه به پیشرفت اقتصادی کشورهای اروپایی ایران هنوز در همان اقتصاد سنتی خود و روش تیول و زمین داری اولیه باقی‌مانده بود و همین امر باعث تضعیف حکومت مرکزی و قدرت صاحبان اقطاع و تیول می‌گردید. تولیدات صنعتی در ایران در مقایسه با کشورهای صنعتی در مقیاس کوچک و محلی بود. ولی همین حال، کارخانه‌های کوچک و کارگاه‌های صنایع دستی با تولید محصولات با ارزش حرارتی مانند قالی، تجارت تقریباً قابل قبولی را در زمان آقا محمدخان فراهم آورده بود. اما متأسفانه رواج عوارض راهداری، تجارت خارجی را دشوار می‌ساخت و در نتیجه تجارت دچار نقصان شدیدی می‌گردید. در همین اوضاع و احوال، در سال ۱۸۰۱ میلادی گرجستان به طور کامل ضمیمه‌ی خاک روسیه گردید بدلیل اشغال این منطقه سپاه روسیه در سال ۱۸۰۲ میلادی

^۱ آمانی خونی، محمد تقی تاریخ روسیه و اتحاد جماهیر شوروی (جزوه درمن)، دانشگاه آزاد اسلامی بواحد شهر ری ۱۳۷۳، ص ۲۰

^۲ عیسوی، چارلز، همان منبع، ص ۲۳۵

به سمت گنجه و ایروان رهسپار شد و هنگامی فتحعلی‌شاه از ورود سپاه روسیه به داخل ایران اطلاع یافت که مناطق وسیعی توسط روس‌ها تصرف شده بود. و بدین ترتیب بود که روسیه از ضعف و ناآگاهی درباره ایران استفاده نموده و مرحله جدیدی از روابط خود با ایران را پی‌ریزی کرد. در پی تصرف مناطق مختلف قفقاز از سوی روسیه فتحعلی‌شاه، عباس میرزا را مأمور بیرون راندن روس‌ها از مناطق مذکور نمود. که این امر باعث وقوع جنگ اول بین ایران و روس گردید. این جنگ به طور رسمی از سال ۱۲۱۸ هـ. ق (۱۸۰۳ میلادی) آغاز شد. در اولین برخوردها، سپاه ایران به موفقیت‌هایی دست یافت ولی در اثر تکنولوژی برتر روسیه نسبت به ایران و تجهیزات کامل سپاه روس ایران دچار شکست‌های پی در پی گردید و به دلیل آغاز جنگ روسیه و عثمانی روسیه نیاز به سپاه خود در آن جبهه پیدا کرد. بنابراین خواستار صلح با ایران گردید ولی درباره ایران درخواست صلح را نپذیرفت و جنگ هم‌چنان ادامه یافت، تا اینکه در سال ۱۲۲۷ هـ. ق (۱۸۱۲ میلادی) روسیه در نزدیکی اصلان دوز سپاه عباس میرزا را شکست داد و با تهدید سرگور اوزلی سفیر انگلستان در تهران مبنی بر این که اگر ایران شرایط صلح روس‌ها را نپذیرد کمک مالی سالانه را قطع و مستشاران نظامی انگلیسی را از سپاه ایران خارج خواهد کشید. ایران مجبور به پذیرش صلح گردید و تمام این فشارها به دلیل پیشروی سپاه فرانسه در خاک روسیه و شکست احتمالی روس‌ها از فرانسویان بود که در آن عصر فرانسویان به تدریج استعماری انگلستان به شمار می‌رفت. بدین ترتیب قرار داد صلح در چمن گلستان در سال ۱۲۲۸ هجری قمری (۱۸۱۳ میلادی) منعقد گردید که مفاد قرار داد صلح در تمام ابعاد سیاسی اقتصادی اجتماعی و ارضی به زیان ایران بود. مخصوصاً از لحاظ اقتصادی خسارت زیادی بر ایران وارد گردید. سرزمین‌های حاصل‌خیزی از ایران جدا شد. راه‌های تجاری

ایران که از طریق قفقاز به دریای سیاه منتهی می‌شد همگی از دست رفت و تجارت خارجی ایران لطمات شدیدی متحمل گردید.

همچنین حقوق گمرکی ۵٪ بر کالاهای روسی موجب فراوانی این نوع کالاها در ایران گردید و تجار ایرانی به این دلیل دیگر قادر به ادامه رقابت با تجار روسی نبودند زیرا تجار ایرانی مجبور بودند در هر شهر عوارض گمرکی و راهداری را به مأمورین بپردازند همچنین به علت عدم حمایت حکومت از تجار و ناامنی راه‌ها باعث خسارت زیادی برای تجار ایرانی می‌گردید. طبق ماده‌ی پنجم این قرار داد فقط دولت روسیه حق داشتن کشتی‌های جنگی را در دریای خزر داشت و به این طریق دریای خزر عملاً تحت اختیار روس‌ها قرار گرفت. به سوره که هیچ دولت دیگری حق نداشت بیرق نظامی خود را در این دریا بر بالای کشتی‌ها بکشد.

با عقد عهدنامه گلستان، روسیه به بهی از خواسته‌های خود در مورد امور تجاری در شرق و آسیای مرکزی دست یافت و نیز توانست هر چه بیشتر در امور داخلی ایران مداخله نماید و بعد از آن در اثر ضعف حکومت مرکزی ایران در راه رسیدن به اهداف سیاسی و اقتصادی خویش، ایران و مورد هجوم قرار داد. به صورت یک کشور نیمه مستعمره و وابسته به کالاهای اروپایی در آورد.

از این دوره به بعد در هر زمینه‌ای که روس‌ها از ایران امتیازاتی طلب می‌نمودند انگلیسی‌ها هم خواستار همان امتیاز یا امتیازات مشابه در ایران می‌شدند. از این طریق بود که ایران را از دو جهت شمال و جنوب مورد غارت قرار دادند. به حدی که اقتصاد ایران رو به زوال نهاد. شایان ذکر است که این روند حتی بعد از انقلاب اکتبر ۱۹۱۷ میلادی روسیه نیز ادامه داشت منتهی از آن پس اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی با شعارهای جدید و عوام‌فریبانه، ایران را استثمار می‌کرد.